

ХУЛОСАИ

шурои диссертатсионии Шурои диссертатсионии 6D.KOA-019 назди
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади
илм

Парвандаи аттестатсионии №____
Қарори шурои диссертатсионӣ аз 10
январӣ соли 2026, №89

Барои сазовор донишҷӯи Иброҳимзода Муборак Иброҳим, шаҳрванди
Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ.

Диссертатсияи Иброҳимзода Муборак Иброҳим дар мавзӯи
«Таҳқиқоти криминологии хусусиятҳои синну соли шахсияти ҷинояткор:
проблемаҳои назариявӣ ва амалия» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади
илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва
криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ 01 ноябри соли 2025, №80 аз
ҷониби шурои диссертатсионии 6D.KOA-019 назди Донишгоҳи миллии
Тоҷикистон (734025, ш. Душанбе, кӯчаи Буни Ҳисорак, толори шурои
диссертатсионии факултети ҳуқуқшиносии ДМТ, ки аз 7 январӣ соли 2022,
№15/шд (бо тағйири иловаҳо аз 05 июли соли 2024, таҳти №225/шд тасдиқ
шудааст) ба ҳимоя қабул карда шудааст.

Иброҳимзода Муборак Иброҳим 20 декабри соли 1996 дар Ҷумҳурии
Тоҷикистон таваллуд шудааст.

Иброҳимзода Муборак Иброҳим соли 2014 ба факултети ҳуқуқшиносии
ДМТ ба ихтисоси ҳуқуқшиносии умумӣ дохил шуда, онро бо дипломи аъло
соли 2019 хатм намудааст.

Номбурда бо фармоиши ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 19
сентябри соли 2020 №293-05 ба кафедраи криминалистика ва фаъолияти
экспертизаи судии факултети ҳуқуқшиносӣ ба ҳайси унвонҷӯ қабул гардида,
онро дар асоси фармоиши ректори Донишгоҳ аз 19 декабри соли 2023 №510-
05 хатм намудааст.

Мавзӯи диссертатсия дар ҷаласаи Шурои олимони факултети
ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 11 ноябри соли 2022, №3
тасдиқ шудааст.

Шаҳодатнома дар бораи супоридани имтиҳонҳои номзадӣ соли 2023,
№63 аз ҷониби Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дода шудааст.

Диссертатсияи Иброҳимзода Муборак Иброҳим дар ҷаласаи кафедраи
криминалистика ва фаъолияти экспертизаи судии факултети ҳуқуқшиносии
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 23 июни соли 2025, №11 муҳокима
гардидааст. Ба диссертатсия аз ҷониби муқарризон баҳои мусбат дода шуда,
пас аз ислоҳи камбудӣҳо ба ҳимоя тавсия карда шудааст.

Роҳбари илмӣ: – Назаров Аваз Қувватович, доктори илмҳои
ҳуқуқшиносӣ, профессори кафедраи криминалистика ва фаъолияти
экспертизаи судии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии
Тоҷикистон.

Муқарризони расмӣ:

- Абдуҳамитов Валиҷон Абдуҳалимович – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессори кафедраи ҳуқуқи ҷиноятии Донишгоҳи (славянии) Россия ва Тоҷикистон.

- Сафарзода Ҳаёт Саидамир – номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессори кафедраи пешгирии ҷиноятҳои террористӣ ва таъмини беҳатарии ҷамъиятии факултети №6 Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Ба ҳайси муассисаи пешбар Муассисаи таълимии таҳсилоти олии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон (ш. Душанбе).

Дар ҳулосаи мусбати додашудаи муассиса, ки аз ҷониби ташхисгар, Оралбаев Ҳ.Ҳ – номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсенти кафедраи ҳуқуқи иқтисодӣ ва молиявии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон, омода гардида, аз ҷониби раиси семинари васеи илмӣ- назариявӣ, мудирӣ кафедраи ҳуқуқи иқтисодӣ ва молиявии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор Бобозода Ҷ.Қ., ва котиби чаласа номзоди илмҳои ҳуқуқшиносии, дотсенти кафедраи ҳуқуқи иқтисодӣ ва молиявии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон Табаров Н.А., имзо ва аз ҷониби ректори Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон, номзоди илмҳои педагогика, дотсент Сатторзода Б.А., санаи 12 декабри соли 2025 тасдиқ шудааст, қайд менамояд, ки диссертатсия ба талаботи бандҳои 76-79 ва 81-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 (бо тағйири иловаҳо аз 26 июли соли 2023, №295) тасдиқ шудааст, мутобикат менамояд.

Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ мебошад. Сатҳи нафгонии илмии диссертатсионӣ, нуқтаҳои илмӣ ва пешниҳоду тавсияҳои амалие, ки ба ҳимоя пешниҳод шудаанд, мақолаҳои илмӣ ва маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ саҳми шахсии муаллифро тасдиқ менамоянд. Инчунин, тарзи навишт, масъалагӯзорӣ ва услуби таҳқиқоти илмӣ саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳанд. Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар 9 мақолаи илмӣ нашр карда шудаанд, ки 8 адади онҳо дар маҷалаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр гардидаанд, ки онҳо фарогирандаи мазмун ва моҳияти диссертатсия мебошанд. Дар интишорот натиҷаҳои асосӣ, ҳулосаҳои таҳқиқот ва тавсияҳои муаллиф инъикоси ҳудуд ёфтаанд. Теъдоди маводди ҷопшуда ба банди 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 (бо тағйири иловаҳо аз 26 июли соли 2023, №295) тасдиқ гардидааст, мутобик мебошад.

Муҳимтарин интишороти унвонҷӯ аз рӯи мавзӯи диссертатсия:

I. Мақолаҳое, ки дар маҷаллаҳои тақризшаванда ва тавсиякардаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъби расидаанд:

[1–М]. Иброҳимзода, М. И. Криминологические проблемы предупреждения преступности в отношении несовершеннолетних [Текст] /

М. И. Иброҳимзода // Государственное управление. – 2021. – №1 (50). – С. 177 - 182.

[2–М]. Иброҳимзода, М. И. Мафҳуми синну сол ва аҳаммияти он дар тавсифи криминологии шахсияти ҷинояткор [Матн] / М. И. Иброҳимзода // Осори Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон. – 2021. – №4 (52). – С. 148 - 153.

[3–М]. Иброҳимзода, М. И. Проблемаҳои криминологии пешгирии ҷинояткорӣ вобаста ба шахсоне, ки синну солашон бакамолрасида [Матн] / М. И. Иброҳимзода // Қонунгузорӣ. – 2021. – №2 (42). – С. 106 - 109.

[4–М]. Иброҳимзода, М. И. Хусусияти иҷтимоӣ - демографии синну соли шахсияти ҷинояткор [Матн] / М. И. Иброҳимзода // Қонунгузорӣ. – 2023. – №3 (51). – С. 159 - 163.

[5–М]. Иброҳимзода, М. И. Проблемаҳои мафҳуми синну соли ҷинояткор дар илми криминология [Матн] / М. И. Иброҳимзода // Идоракунии давлатӣ. – 2023. – № 4/2 (64). – С. 333-342 .

[6–М]. Иброҳимзода, М. И. Баъзе масъалаҳои муҳими пешгирии ҷинояткорӣ: таҳлили илмӣ - назариявӣ ва амалӣ [Матн] / М. И. Иброҳимзода // Идоракунии давлатӣ. – 2024. – №2 (67). – С. 299- 304.

[7–М]. Иброҳимзода, М. И. Баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ ва принсипи таҳаммулпазирии сифрӣ-воситаи муҳимми пешгирии ҷинояткорӣ [Матн] / М. И. Иброҳимзода // Паёми Донишгоҳи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон. – 2024. – №6.– С. 246 - 250.

[8–М]. Назаров, А. Қ., Иброҳимзода, М. И. Хусусиятҳои криминологии шахсияти ҷинояткор [Матн] / А. Қ. Назаров, М. И. Иброҳимзода // Фуруғи илм. – 2024. – №1.– С. 52.

II. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷмуаҳо ва дигар нашрияҳои илмӣ-амалӣ чоп шудаанд:

[9–М]. Назаров, А. Қ., Иброҳимзода, М. И. Баланду пастравии ҷинояткории аз ҷониби ноболиғон содиршуда [Матн] / А. Қ. Назаров, М. И. Иброҳимзода // Маводи конференсияи байналмилалӣ илмию назариявӣ бахшида ба рӯзи байналмилалӣ ҳуқуқи инсон, 30-юмин солгарди қабули Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва эълон гардидани соли 2024 ҳамчун «Соли маърифати ҳуқуқӣ» дар мавзӯи «Ҳуқуқи инсон: масъалаҳои назарӣ ва амалӣ». – Душанбе, 2024. – С. 469 - 477.

Ба автореферати диссертатсия аз ҷониби шахсони зерин тақризҳо навишта шуда, ба шурои диссертатсионӣ ворид шудаанд:

Сафарзода Н.Ф – декани факултети ҳуқуқшиносии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент;

Қурбонзода Б.Ш. – прокурори шӯъбаи назорати умумии прокуратураи вилояти Суғд, ҳуқуқшиноси дараҷаи 1, н.и.х., дотсент;

Раупова М.Т. – профессори кафедраи ҳуқуқи маданӣ ва иқтисодии факултети ҳуқуқшиносии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ.

Ҳамаи тақризҳо мусбат буда, дар онҳо баъзе эроду тавсияҳои хусусияти мувоҳисавидоштаи зерин пешниҳод шудаанд:

1. Муаллиф таърифи синну соли ҷинояткорро дар асоси ҷанбаҳои психологӣ ва муқаррароти меъёрҳои ҳуқуқӣ матраҳ намуда, ҷанбаҳои алоҳидаи онро ба инобат нагирифтааст, яъне таърифи манзуршуда моҳияти умумӣ дорад.

2. Муаллиф ишора менамояд, ки «ҳангоми таҳлили хусусиятҳои ахлоқию равонии ҷинояткорони калонсол муайян карда шуд, ки фаъолияти криминалии мардон бештар дар синни 40-солагӣ ва замон дар 35-солагӣ мушоҳида мегардад». Аммо, муҳаққиқ ба таври пурра муайян накардааст, ки бо назардошти баинобатгирии кадом унсурҳо ба чунин хулоса омадааст.

3. Дар автореферата диссертатсия мисолҳои равшан аз амалияи тафтишӣ ҷиноятҳо нишон дода нашудааст.

4. Сохтори возеҳи ҷамоҳангсозӣ миёни мақомоти давлатӣ мавҷуд нест. Дар маҷмӯъ эродҳои зикршуда сатҳи сифати корро коста намегардонанд.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо дарназардошти муқаррароти бандҳои 61-10 ва 74-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, №267 (бо тағйири иловаҳо аз 26 июни соли 2023, № 295) тасдиқ шудааст, интихоб ва таъин гардидаанд.

Ҳамчунин, интихоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар бо он асоснок карда мешавад, ки онҳо аз рӯи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ дар сатҳи дахлдор таҳқиқоти илмӣ анҷом додаанд ва корҳои илмӣ таҳқиқотии онҳо ба масъалаи гуногуни қори илмии анҷомдодашуда, алоқамандии зич доранд.

Шурои диссертатсионӣ қайд мекунад, ки аз тарафи довталаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

– **коркард карда шуд:** хусусиятҳои синнусолии ҷинояткорон; дараҷаи таъсири синну сол ба хусусият ва намудҳои рафтори ҷиноятӣ; чораҳои пешгирикунандаи ҷиноятҳо, ки аз ҷониби шахсони синну соли гуногун содир мегарданд; меъёрҳои қонунгузориҳои ҷиноятӣ ва дигар қонунҳо, ки заминаи ҳуқуқии пешгирии ҷиноятҳо ташкил медиҳанд;

– **пешниҳод шудааст:** як қатор чораҳои муносири пешгирии ҳуқуқвайронкуниҳо вобаста ба синну сол пешниҳод мекунад: бо қор таъмин намудани ҷавонон (мумкин аст, инчунин дар вақти холигӣ аз таҳсил) ва рушди низоми таҳсилоти касбӣ; дастгирии рушди соҳаи фароғат ва тарғиби арзишҳои ахлоқию маънавӣ миёни ҷавонон, хусусан ноболиғон, бо истифодаи фаъоли воситаҳои ахбори омма ва Интернет; коҳиши мундариҷаи манфӣ дар ВАО (тарғиби зӯроварӣ ва бераҳмӣ), маҳдуд кардани дастрасӣ ба видео ва аудиоматериалҳо бо назардошти синну сол, таҳияи механизми танзими дастрасӣ ба бозиҳои онлайн бо маҳдудияти «18+», манъ ва қорӣ кардани ҷавобгарӣ барои фуруши бозиҳои видеоӣ бо маҳдудияти синнусолӣ ба ноболиғон ва наврасон; мубориза бо истеъмоли машрубот, воситаҳои нашъадор ва иштирок дар бозиҳои хатарнок миёни наврасон ва ҷавонон, аз ҷумла бо роҳи гузаронидани муоинаҳои тиббӣ ва равшаншиносӣ; пешгирии тамоюли ҷавонон ба худкушӣ, инчунин пешгирии ҷалби онҳо ба гурӯҳҳои зиддиҷамъиятӣ; фаъолсозии фаъолияти институтҳои

ихтиёрӣ (волонтёрӣ) ва ҷалби ҷавонон ва ноболиғон ба онҳо, аз ҷумла густариши фаъолияти «Парламенти ҷавонони Тоҷикистон», «Гуруҳҳои пешоҳанг (авангард) ва дигар созмонҳои ҷавонон.

- **исбот шудааст:** нисбат ба ноболиғон ва ҷавонони то 25-сола барои ҷиноятҳои нотаом ҷазо дар намуди маҳрум сохтан аз озодӣ таъин намешавад. Дар ҳолате ки дар санксияи Қисми махсуси Кодекси мазкур дигар намудҳои ҷазо пешбинӣ нашуда бошанд, суд аз зумраи ҷазоҳои дар Қисми умумии Кодекси мазкур пешбинишуда ҷазои бо маҳрум сохтан аз озодӣ алоқаманд набударо интихоб ва таъин менамояд.

ҷорӣ намудани: Ба м. 60, қ. 4 бо муқаррароти мазмуни зайл дошта илова карда шавад: «4. Ҳангоми таъин намудани ҷазо нисбат ба ноболиғон ва ҷавонони то 25-сола, суд имконияти татбиқи ҷазоҳои марбут ба маҳрум сохтан аз озодиро баррасӣ намуда, ҷазои маҳрум сохтан аз озодиро танҳо дар он ҳолат таъин менамояд, ки ислоҳи шахси мазкур тавассути истифодаи намудҳои дигари ҷазо имконнопазир бошад».

Аҳамияти назариявии таҳқиқот бо он асоснок карда шудааст, ки: Натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ ба рушди тасаввуроти илмӣ дар бораи хусусиятҳои синнусолии шахсоне, ки ҷиноят содир менамоянд, мусоидат намуда, андешаҳои концептуалии мавҷударо барои ҳалли масъалаҳои соҳа ғанӣ мегардонанд. Дар таҳқиқот вобаста ба вазъи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷанбаҳои муҳимми тақмили чораҳои пешгирии ҷинояткорӣ, аз ҷумла таҳлили самаранокии механизмҳои ҳуқуқӣ, барномаҳои иҷтимоию равонӣ ва усулҳои пешгирии қаблии ҷинояткорӣ инъикос ёфтаанд. Ин ҳама заминаи лозимаро барои бознигарию стратегияҳои амалкунанда бо дарназардошти хусусиятҳои минтақавӣ, аз қабيلي тамоюлҳои демографӣ, омилҳои иҷтимоию иқтисодӣ ва анъанаҳои фарҳангӣ фароҳам меорад.

Вобаста ба масъалагузорию дар диссертатсия ҷойдошта, таҳқиқоти илмӣ тавассути омӯзиши илмии криминалогия, истифодаи усулҳои умумиилмӣ ва махсуси илмӣ, таҳлили қонунгузорию ватанӣ ва хориҷӣ, ки нуқтаҳои назари илмии муосирро дар бораи синну соли шахсияти ҷинояткор инъикос менамояд, ба даст оварда шудааст. Натиҷаҳои илмӣ, пешниҳоди хулосаҳо ва тавсияҳои амалию дар таҳқиқоти диссертатсионӣ пешбинигардида дар асоси манбаи қонунгузорӣ ва амалияи судӣ анҷом дода шудаанд, самаранок истифода шудаанд.

– **баён шудани тавсияҳои умумӣ оид ба пешгирии ҷинояткорӣ таҳия карда шудаанд:** батанзимдарори проблемаҳои муқовимат бо ҷинояткорӣ; маърифати ҳуқуқӣ омили муҳимми баланд бардошти шуури ҳуқуқии ҷомеа; дар сатҳи қонунгузорӣ мустаҳкам намудани суғуртаи масъулияти шаҳрвандон барои ҳуқуқвайронкунӣ ва ҷинояткорӣ.

– **ошкор гардидани омилҳо, ки дар байни занони синни 30 то 50-сола бухрони равонии ҷиноятӣ бештар дар синни 35 то 40-солагӣ ба назар мерасад.** Дар ин давра сабабҳои асосии содир гардидани ҷиноятҳо рафтори ҷабрдида, аз ҷумла ҳисси рашк, инчунин омилҳои гуногуни иҷтимоӣ мебошанд. Пас аз синни 50-солагӣ, тақрибан ҳамаи ҷиноятҳо аз ҳиссиёти манфиати шахсӣ содир мегарданд. Дар байни шахсони аз 35-сола боло, ки ба

фаъолияти ҷиноятӣ ҷалб шудаанд, гурӯҳи бештар фаъолнокии криминалӣ дошта шаҳрвандони синни 35 то 60-сола ба шумор мераванд. Ин гурӯҳ намунаҳои устувори рафтори девиантиро нишон медиҳад: тақрибан нисфи онҳо қаблан суд шуда буданд, ки ин ба хусусияти низомнокии ҳаракатҳои ҷиноятии онҳо ишора мекунад.

– **омӯхта шуданд:** Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҷавонон ва сиёсати давлатии ҷавонон» боназардошти ин пешниҳод мегардад, ки тағйиру иловаҳои зерин ворид карда шаванд: **«БОБИ 41. ЧОРАҲО ОИД БА ПЕШГИРИИ ҲУҚУҚВАЙРОНКУНИҲО ВА ҶИНОЯТҲО, КИ АЗ ҶОНИБИ ҶАВОНОН СОДИР МЕШАВАНД**

Моддаи 301. Пешгирии ҳуқуқвайронкуниҳо ва ҷиноятҳое, ки аз ҷониби ҷавонон содир мегарданд: Пешгирии ҷинояткорӣ – ин маҷмуи чораҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва сиёсӣ, ки аз ҷониби мақомоти давлатӣ, созмонҳои ҷамъиятӣ, шахсони мансабдор ва дигар субъектҳо ба муқобили чараёнҳои криминалӣ бо мақсади пешгирии содиршавии ҷиноятҳои нав ва таъмини бозгашти иҷтимоии шахсоне, ки қаблан ҷиноят содир намудаанд, амалӣ мегардад..

– **аз нав тақмил додани** Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки тағйирот ва иловаҳои зерин ворид карда шаванд:– Ба м. 60, қ.4 бо муқаррароти мазмунӣ зайл дошта илова карда шавад: «4. Ҳангоми таъин намудани ҷазо нисбат ба ноболиғон ва ҷавонони то 25-сола, суд имконияти татбиқи ҷазоҳои марбут ба маҳрум сохтан аз озодиро баррасӣ намуда, ҷазои маҳрум сохтан аз озодиро танҳо дар он ҳолат таъин менамояд, ки ислоҳи шахси мазкур тавассути истифодаи намудҳои дигари ҷазо имконнопазир бошад»..

Аҳаммияти натиҷаҳои бадастовардаи доктринаи дараҷаи илмӣ дар амалия, чунин тасдиқ карда мешаванд, ки: аҳаммияти амалии таҳқиқот дар он аст, ки ҳулосаҳои муаллиф, ки дар раванди таҳлили масъалаҳои марбут ба асосноккунии хусусиятҳои синнусолии ҷинояткор аз нуқтаи назари криминология ба даст омадаанд, инчунин тавсияҳои амалӣ, ки дар асоси онҳо барои фаъолияти мақомоти судӣ ва ҳифзи ҳуқуқ таҳия шудаанд, ба баланд гардидани самаранокии механизмҳои пешгирии ҷинояткорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат хоҳанд кард.

– **муайян карда шуданд**, ки синну соли ҷинояткор дар ин раванд ҳангоми ҳалли масъалаҳои марбут ба озод кардан аз ҷавобгарӣ, бандубасти кирдор, интиҳоби ҷазо ва татбиқи он нақши муҳим дорад. Ғайр аз ин, ин меъёр ҳангоми баррасии ҳуқуқвайронкуниҳои маъмурӣ ва банақшагирии чораҳо оид ба пешгирии намудҳои мушаххаси ҷиноятҳо ва паст кардани сатҳи ҷинояткорӣ дар умум аҳаммияти калон дорад.

– **коркард карда шуд:** омилҳои асосие, ки мустақиман ба содиршавии ҷиноят таъсир мерасонад. Масалан, қисми зиёди ҷиноятҳо, махсусан онҳое, ки дар ҳамаи ҷомеаҳо ҳамчун ҷиноятҳои вазнин (мисли одамкушӣ, таҷовуз ба номус, ғоратгарӣ, роҳзанӣ) ҳисобида мешаванд, одатан аз ҷониби ноболиғон ё ҷавонон содир мегарданд. Бо зиёд шудани синну сол шумораи ҷиноятҳои содиркардаи онҳо коҳиш меёбад. Дар мавриди доираи синну

соли давраи наврасӣ, ки оғози давраи наврасӣ барои ҳар ду ҷинс як хел нест ва он мувофиқи қонуни табиат дар духтарон нисбат ба писарон тақрибан 2 сол барвақтар сар мешавад. Бо дарназардошти маҳз ҳамин нуқта оғози онро ҳангоми таҳсили хонандагон дар синфи охирини зинаи ибтидоии таҳсилот (IV) яъне аз синни 9-10 то 15-16 солагӣ медонанд

– **муаррифӣ карда шуд:** хусусиятҳои криминогенӣ ва хусусиятҳои равонии шахсияти ҷинояткор. Интиҳоб ва ангезаи рафтори ҷиноятӣ аз омили синну сол (як мавқеи иҷтимоӣ аз рӯи аломатҳои объективии худ, ки аз ҷониби шахс ба таври гуногун дарк карда ва баҳо дода шудааст, ўро ба амалҳои тамоман дигар водор мекунад), вобастагии калон дорад. Ташаккули ангезаи рафтори ҷиноятӣ ва татбиқи онҳо дар амал то ҳадди зиёд бо хусусиятҳои синнусолии шахсият вобаста аст, ки онҳо далели муайянкунандаи асосии мавқеи иҷтимоии ӯ мебошанд.

Баррасии этимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки унвонҷӯ ҳангоми пажӯҳиш ба андешаҳои олимони ватанию хориҷӣ, санадҳои меъёри-ҳуқуқии байналмилалӣ ва Ҷумҳурии Тоҷикистон така намуда, ҷиҳати ҳал намудани мушкилоти ҷойдошта дар самти таҳқиқоти криминалогии шахсияти ҷинояткор андешаҳои худро баён намудааст. Ҳамчунин, натиҷаҳои илмӣ, пешниҳоди ҳулосаҳои муаллиф дар заминаи маълумоти омӯрӣ, ҷамъбасти амалияи судӣ ва тафтишотӣ ба даст оварда шудаанд.

– **барои корҳои таҷрибавӣ:** таҳқиқи хусусиятҳои синнусолии ҷинояткорон имкон медиҳад, ки муайян карда шавад, дар кадом давраи ҳаёт онҳо бештар ба гурӯҳҳои ҷиноятии муташаккил ҷалб мегарданд ва дар ҳаёти онҳо ҷиноят содир менамоянд. Бар асоси натиҷаҳои таҳлили гузаронидашуда, се гурӯҳи синнусолӣ муайян карда шуданд, ки дараҷаҳои гуногуни майл гардидан ба иттиҳодияҳои ҷиноятиро доранд: а) фаъолнокии баланд – 16-17 сола; б) фаъолнокии миёна – 18-21 сола; в) фаъолнокии паст – 22-35 сола.

– **ғоя асоснок шудааст, ки** фаъолияти ҷиноятӣ бештар дар мардони синни 40-сола ва дар занон – аз 35-солагӣ оғоз меёбад. Фаъолияти ҷиноятии афроди синни камолот бисёр вақт бо бухрони синнусолӣ («бухрони ногаҳонӣ») робита дорад, ки дар марҳилаи гузариш байни давраҳои нисбатан устувори ҳаёт рӯх дода, пайдарҳамии онҳоро ҳалалдор месозад. Сухан дар бораи падидае меравад, ки шартан ҳамчун «бухрони 40-солагӣ» номида мешавад, гарчанде ки марзҳои синнусолии он нисбӣ буда, вобаста ба омилҳои зиндагӣ, иҷтимоӣ ва равонӣ метавонад ба солҳои 35-45 рост ояд.

– **муайян шудаанд,** ки фаъолияти криминалии мардон бештар дар синни 40-солагӣ ва занон дар синни 35-солагӣ мушоҳида мегардад. Фаъолияти ҷиноятии калонсолон ба бухрони синнусолӣ, яъне бухрони «ногаҳонии синнусолӣ», ки дар як марҳилаи муайяни ҳаёт ба амал меояд, мувофиқат мекунад. Бухрони криминалӣ метавонад дар синни 40-солагӣ (барои занон – аз 35-солагӣ) ба вучуд ояд; дар баъзе ҳолатҳо он метавонад каме пештар ё, баръакс, дертар зухур кунад).

– истифода карда шуданд: дар раванди таҳқиқот таҷрибаи мақомоти ҳифзи ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумлаи Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон, зиёда аз 100 парванда аз бойгонии Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон омӯхта шуд, инчунин, маълумотҳои оморӣ Сармаркази таҳлилӣ-иттилоотӣ Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон, таҷрибаи созмону ташкилотҳои байналмилалӣ мавриди таҳлил қарор дода шудаанд.

Саҳми шахсии докталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот. Саҳми докталаб дар иштироки бевоситаи ӯ дар таҳқиқи диссертатсионӣ, баррасии ғояҳо, таҳияи концепсияҳо, натиҷаҳо ва муқаррароти илмӣ то сатҳи нафгонии илмӣ тадқиқоти диссертатсионӣ, муқаррароти илмӣ барои ҳимоя пешниҳодшаванда, мақолаҳои илмӣ, маърузаҳо дар конфронсҳои байналмилалӣ зоҳир мегардад.

Дар маҷлиси шурои диссертатсионӣ аз 10 январи соли 2026 қарор қабул карда шуд, ки ба Иброҳимзода Муборак Иброҳим дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ дода шавад. Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ аз --- нафар аъзои шурои диссертатсионӣ, ки бо фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 25 октябри соли 2024, №407шд тасдиқ гардида, 14 нафар иштирок доштанд, ки аз онҳо 5 нафарашон доктор ва 1 нафарашон номзади илм аз рӯи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда мебошанд. Аз 14 нафар аъзои шурои диссертатсионии дар ҷаласа иштирокдошта, овоз доданд: ба тарафдории додани дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ – 14 нафар, муқобил – нест, бетараф – нест, бюллетенҳои безътибор – нест.

Раискунанда, муовини раиси шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор

Диноршоҳ А.М.

Котиби илмӣ шурои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ,

Мирзозода Қ.Х.

10 январи соли 2026